

RAPORT 1/2020

z realizacji Polityki Otwartego Dostępu na Politechnice Krakowskiej im. T. Kościuszki
za okres od 1 kwietnia do 31 grudnia 2019 r.

W dniu 22 marca 2019 r weszło w życie ZARZĄDZENIE NR 12 (znak R.0201.17.2019) Rektora Politechniki Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki w sprawie wprowadzenia Polityki Otwartego Dostępu na Politechnice Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki (POD PK).

Przyjęcie polityki było wyrazem akceptacji środowiska akademickiego PK zapisów określonych w przyjętym 23 października 2015 r. przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego dokumencie pn. *Kierunki rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce*. Dokument ten miał charakter zaleceń dotyczących wprowadzania otwartego dostępu przez podmioty finansujące badania (NCN, NCBR, MNiSW), jednostki naukowe, uczelnie oraz wydawców, w tym wydawców czasopism naukowych. Do rekomendowanych działań zaliczono m.in. :

- Opracowanie i przyjęcie przez poszczególne uczelnie [...] własnych instytucjonalnych polityk w zakresie otwartego dostępu (OD), które będą określać zasady publikowania w OD wyników badań (głównie dotyczy to artykułów w recenzowanych czasopismach, ale także np. recenzowanych materiałów konferencyjnych, ewentualnie danych badawczych).
- Przechodzenie czasopism naukowych do modeli otwartych.
- Udostępnianie rozpraw doktorskich w otwartych repozytoriach.

Realizując zalecenia MNiSW Politechnika Krakowska dołączyła do ciągle jeszcze nielicznej grupy polskich szkół wyższych, które wprowadziły otwarty mandat w swoich regulacjach prawnych.

W preambule do Polityki Otwartego Dostępu na Politechnice Krakowskiej określono cel, dla którego instytucjonalna polityka otwartości PK została wprowadzona: *Kierując się zasadami transparentności i pragnąc zapewnić wszystkim otwarty i nieograniczony dostęp do wiedzy, a także uwzględniając korzyści, jakie płyną z szerokiej współpracy i wymiany wiedzy, wprowadza się na Politechnice Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki [...] Politykę Otwartego Dostępu.*

Publikacja niniejszego Raportu jest wypełnieniem §6.2.5 Polityki Otwartego Dostępu na Politechnice Krakowskiej im. T Kościuszki.

**Informacje o publikacjach PK zamieszczonych w Repozytorium PK
w okresie od 1/04/2019 do 31/12/2019**

1. ZASOBY OPUBLIKOWANE W REPOZYTORIUM PK (w tym opublikowane samodzielnie przez pracowników PK) – Prawa dostępu - zasób dostępny dla wszystkich (dane nie obejmują zasobów opublikowanych w ramach projektu EDT)

Miesiąc Rok	04. 2019	05. 2019	06. 2019	07. 2019	08. 2019	09. 2019	10. 2019	11. 2019	12. 2019	RAZEM
Liczba publikacji	33	62	15	80	0	90	11	90	41	360

Powyższe dane obejmują publikacje z następujących czasopism i serii OA:

Czasopisma:

- Pretekst: Zeszyty Katedry Architektury Mieszkaniowej i Kompozycji Architektonicznej
- Przestrzeń Urbanistyka Architektura
- Środowisko Mieszkaniowe = Housing Environment
- Technical Transactions
- Wiadomości Konserwatorskie

Wydawnictwa Muzeum PK:

- Biuletyn Muzeum Politechniki Krakowskiej
- Katalogi wystaw Muzeum PK
- Zeszyty Historyczne Muzeum PK

2. ZASOBY ZDEPONOWANE SAMODZIELNIE PRZEZ PRACOWNIKÓW PK¹ - liczba publikacji

Miesiąc Rok	04. 2019	05. 2019	06. 2019	07. 2019	08. 2019	09. 2019	10. 2019	11. 2019	12. 2019	RAZEM
Liczba publikacji	3	5	6	2	0	17	15 ²	5	4	57
	Liczba pobrań zasobów (stan na dzień 27 maja 2020 r.)									5017

¹ Suma zasobów zdeponowanych samodzielnie przez pracowników zawiera się w liczbie zasobów opublikowanych w Repozytorium PK (łącznie).

² Część zdeponowanych pozycji została opublikowana w następnym miesiącu (zob. pkt. 1).

3. ZASOBY ZDEPONOWANE SAMODZIELNIE PRZEZ PRACOWNIKÓW PK – wg RODZAJU LICENCJI

Licencje wykorzystane przez pracowników PK	Liczba
Creative Commons; cc by	35
Creative Commons; cc by nc	3
Creative Commons; cc by nc nd	9
Creative Commons; cc by nc sa	10
RAZEM:	57

4. PUBLIKACJE PRACOWNIKÓW PK Z ROKU 2019 ZAREJESTROWANE W BAZIE BIBLIOGRAFIA PUBLIKACJI PRACOWNIKÓW PK

Rodzaj publikacji	Liczba wszystkich publikacji	Liczba publikacji OA
Artykuły w czasopismach z Listy MNiSW	676	425
Książki	92	8
Rozdziały	139	21
Materiały konferencyjne w czasopiśmie	329	315
Materiały konferencyjne w książce	357	69

5. ROZPRAWY DOKTORSKIE OPUBLIKOWANE (zdeponowane za pośrednictwem pracowników BPK)

Liczba opublikowanych (w okresie od 1/04/2019 do 31/12/2019) w Repozytorium PK rozpraw doktorskich: **35**

Podział doktoratów pod względem praw dostępu:

Prawo dostępu	Liczba zasobów	Liczba pobrań
Dostęp dla wszystkich	17	8179
Dostęp ograniczony do domeny PK	18	80

6. DZIAŁANIA POPULARYZATORSKIE

Opracowanie i aktualizacja zakładki na www BPK z informacjami o Otwartej Nauce <https://www.biblos.pk.edu.pl/nauka/otwarta-nauka>

Opracowanie i udostępnienie otwartych kursów online na uczelnianej platformie e-learningowej:

- Europejskie dziedzictwo kulturowe i naukowe
- Otwarty dostęp do publikacji i danych naukowych – polityka naukowa oraz działania Biblioteki PK
- Zintegrowany System Wymiany Wiedzy i Udostępniania Akademickich Publikacji z Zakresu Nauk Technicznych w kontekście zagadnień związanych z otwartym dostępem do nauki Open Access

7. WNIOSKI I REKOMENDACJE

1. Wdrożenie instytucjonalnej Polityki Otwartego Dostępu (POD) na Politechnice Krakowskiej, dzięki jednoznaczemu określeniu reguł obowiązujących pracowników PK, uporządkowało w zakresie otwartości do publikowanych treści zasady publikowania na uczelni. Na podkreślenie zasługuje fakt, że POD jest zgodna z rekomendacjami MNiSW w tym zakresie, tym samym jest zgodna z polityką państwa realizowaną przez podmioty finansujące badania (NCN, NCBR, MNiSW), jednostki naukowe, uczelnie oraz wydawców, w tym wydawców czasopism naukowych.
2. Z ogólnej liczby (360) zasobów opublikowanych w Repozytorium PK (z wyłączeniem zasobów opublikowanych w ramach projektu EDT) 16% to zasoby zdeponowane samodzielnie przez autorów – pracowników PK. Biorąc pod uwagę, że POD obowiązuje dopiero od kwietnia 2019 roku, aktywność pracowników w zakresie deponowania skłania do ostrożnego optymizmu. Warto podejmować w skali uczelni działania, które będą mobilizować autorów do publikowania w otwartym, bez żadnych ograniczeń, dostępie.
3. Zwraca uwagę stosunek liczby opublikowanych doktoratów do liczby pobrań tego zasobu (pkt. 4) w zależności od określonych przez autorów praw dostępu. Nie wydaje się, że przyczyną ograniczania dostępu (ok. 50% zdeponowanych doktoratów) była konieczność ochrony związanej z uzyskiwaniem patentów lub zastrzeżeniem treści. Ograniczenie praw dostępu radykalnie zmniejsza liczbę pobrań danego zasobu. Biorąc pod uwagę, że autorzy doktoratów z zasady stojąc na progu kariery naukowej, powinni być zainteresowani możliwie szerokim upublicznieniem swojej pracy naukowej i jej rezultatów. Skutkować to może nawiązywaniem interesujących kontaktów naukowych, zainteresowaniem różnych (często renomowanych) ośrodków badawczych (polskich i zagranicznych), a także firm komercyjnych prowadzonymi przez nich badaniami - w konsekwencji wzrostem prestiżu w środowisku naukowym. Nowe regulacje prawne (Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018, poz. 1668, z późn. zm.) w istotny sposób blokują możliwość ograniczania dostępu do prac doktorskich, warto jednak uświadamiać pozytywny wpływ tzw. otwartości naukowej na karierę naukową badacza.
4. Otwarty dostęp do publikacji naukowych przekłada się bezpośrednio na wzrost liczby cytowań, tym samym ma pozytywny wpływ na rejestrowane wskaźniki bibliometryczne autora. W sytuacji, gdy wynik ewaluacji jednostek naukowych jest wypadkową m.in. liczby i przede wszystkim jakości publikacji afiliowanych do ewaluowanej jednostki propagowanie i promowanie otwartego dostępu leży w interesie nie tylko autora, ale również jednostki badawczej w której pracuje.

5. Warto rozważyć możliwość wyrażenia uznania władz PK dla najbardziej aktywnych w zakresie otwartego publikowania autorów PK, poprzez utworzenie np. Nagrody Rektora PK dla najbardziej aktywnych, lub tych autorów, których prace są w danym okresie najczęściej pobierane.
6. Fakt przyjęcia na PK Polityki Otwartego Dostępu powinien ułatwić autorom PK negocjacje z wydawcami zewnętrznymi. Niektórzy z nich postrzegają otwarty dostęp (OA), jako zagrożenie dla swoich interesów biznesowych i usiłują wobec potencjalnych autorów ograniczać ich prawa do swobodnego dysponowania dziełem.

Niniejszy Raport przedkładam JM Rektorowi Politechniki Krakowskiej do zatwierdzenia.

Kraków, 2 czerwca 2020 r.

Marek M. Górski
Dyrektor Biblioteki PK
Koordynatora do Spraw Otwartego Dostępu na Politechnice Krakowskiej

REKTOR
Politechniki Krakowskiej
prof. dr hab. inż. Jan Kazior

